

ƏSMƏD MUXTAROVA
Bakı Dövlət Universitetinin professoru
asmadmukhtarova@bsu.edu.az

SEVİNC RUİNTƏN
Bakı Dövlət Universitetinin dosenti
sevinjruintan@bsu.edu.az

**ZİRVƏDƏN GÖRÜNƏN VƏ ZİRVƏDƏ GÖRÜNƏN ÖMÜR YOLU:
PROFESSOR QABİL ƏLİYEV – 70**

DOI: <https://doi.org/10.36719/2708-065X/114/298-300>

*Alimin tanınması üçün onun öz kəşfləri kifayət deyil,
gərək onun özünü də kəşf edənlər olsun*

(Əbu Turxan/Səlahəddin Xəlilov)

70 il... Bu, insan ömrünün bütöv bir tarixidir. Bu tarixə zirvədən baxanda keçilən yolun bütün eniş-yoxuşları, sınaqları, geridə qoyulan izlər aydın görünür. Bir müəllimin, alimin ömründə isə bu izlər yalnız şəxsi həyatla məhdudlaşmır: onun ömrünün bir parçası tələbələrinin yaddaşında, elmi əsərlərində, yetişdirdiyi tədqiqatçılarda və illər boyu formalaşdırdığı mənəvi mühitdə davam edir. Bakı Dövlət Universitetinin professoru, tarix elmləri doktoru Qabil Əli oğlu Əliyevin 70 illik yubileyi münasibətilə onun ömür yoluna nəzər salmaq da məhz belə bir zirvədən baxışdır və eyni zamanda, zirvəyə baxışdır. Baxaraq gördüklərimizi qısa şəkildə təqdim etməyə çalışaq:

Elm adamı olmaq sadəcə auditoriyada mühazirə demək, arxivlərdə araşdırma aparmaq və ya elmi dərəcələr qazanmaq deyil. Əsl elm adamı odur ki, zamanın çətin sınaqlarından, dəyişən ağır dövrlərdən keçərkən insani xüsusiyyətlərini, obyektivliyini və daxili işıqını qoruyub saxlamağı bacarsın. Çünki həqiqətən də hər şeyin əsası əxlaqdır! Qabil müəllim belə insanlardandır. Və o, sadəcə elm xadimi deyil, həm də bütöv bir nəslin formalaşmasında müstəsna rolunu oynayan əsl müəllim, gözəl insan və ziyalı idealıdır.

1956-cı il oktyabrın 13-də Füzuli rayonunun Mərdinli kəndində dünyaya gələn Qabil müəllimin həyat yolu zəhmətin, dözümlü və elmə olan sarsılmaz sevginin bariz nümunəsidir. Hələ gənclik illərindən tarix elminə bağlanan alim öz elmi yaradıcılığı ilə Azərbaycan tarixşünaslığına, xüsusilə də Qafqaz tarixinin öyrənilməsi istiqamətində, mühüm töhfələr vermişdir. O, Bakı Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsində uzun illər apardığı səmərəli pedaqoji və elmi-tədqiqat fəaliyyəti zamanında neçə-neçə gənc tədqiqatçının, tarixçinin hazırlanmasında rol oynamışdır. Onun tədqiqatları, dərslərləri və elmi məqalələri bu gün də akademik dairələrdə böyük hörmətlə qarşılanır. Professor Qabil Əliyev həmçinin respublika daxilində və beynəlxalq səviyyədə keçirilən müxtəlif elmi konfranslarda, simpoziumlarda fəal iştirak etməklə aktual tarixi problemlərin obyektiv elmi izahına da töhfələr vermişdir. Azərbaycan elminin aparıcı nəşrlərindən olan, hər zaman obyektivliyi və elmi ciddiliyi təbliğ edən "Tarix və onun problemləri" elmi, nəzəri və metodik jurnalın redaksiya heyətinin üzvü kimi onun gördüyü işlər respublikamızda tarix elminin inkişafına verilən dəyərli töhfələrdən sadəcə biridir. Qabil müəllim bu elmi ocaq çərçivəsində də hər zaman obyektivliyin və peşəkarlığın qoruyucularından biri olmuşdur.

Qabil Əliyev haqqında danışarkən onun pedaqoji fəaliyyətinin mənəvi tərəflərindən sükutla ötür keçmək mümkün deyil. O, dərs dediyi tələbələr üçün sadəcə konkret bir fənni tədris edən müəllim deyil, hər zaman həm də həyat dərsi verən ağısaqqal, etibarlı bələdçi olub. Müasiri olduğumuz zaman sürətlə dəyişir, cəmiyyətdə, həyatda müxtəlif çalxantılar, qlobal və lokal xarakterli problemlər yaşanır. Lakin insan xarakterinin sınağa çəkildiyi bu illər ərzində də Qabil müəllim ləyaqətli, hər zaman obyektiv və ədalətli qalması, tələbələrinə münasibətində də hər zaman həqiqi müəllim olması bacarıb. Tələbələrinin gözündəki çətinliyi dərhal duyan, hər zaman imkanı daxilində yardıma hazır olan Qabil müəllim illər keçsə də, nə nüfuzundan, nə də insanpərvərliyindən bir zərrə olsun itirməyib.

O, bu səmimi və təmkinli xarakterini təkcə tələbələrinə deyil, iş yoldaşlarına münasibətdə də qoruyub saxlamağı bacarıb. Həmkarları ilə münasibətlərində hər zaman qarşılıqlı hörmətə, səmimiyyətə və yardımlaşmaya üstünlük verən Qabil müəllim kollektivin sevib-seçdiyi ağısaqqal ziyalılardandır. Bütün bu dediklərimiz isə heç şübhəsiz ki, əsl ziyalılığın, zamanın fəvqündə dayanmaq bacarığının göstəricilərindəndir.

Qabil müəllimin ömür yoluna nəzər salarkən bir də onun doğulduğu Füzuli haqda bir neçə kəlmə demək istərdik. Təsədüflər zərurətdən yaranan həqiqətlərdir düşüncəsinə əsaslanaraq hesab edirik ki, Füzuli onun üçün sadəcə biografiyasının başlanğıc nöqtəsi deyil, yaddaşının, mənəvi dünyasının və həyat taleyinin ayrılmaz parçasıdır. Tarixçi kimi ömrünü keçmişini araşdırmağa həsr edən bir insanın öz doğma torpağının tarixini bu qədər ağırlı və tələpəklü bir dövrün içindən keçərək yaşaması bu ömrə tamam başqa mənə verir. Bir vaxtlar işğal altında qalan doğma torpaqların yenidən azadlığına qovuşmasına şahidlik etmək Qabil müəllimin həyatında yalnız böyük bir milli sevinc deyil, həm də tarixçi kimi keçdiyi ömrün xüsusi bir məqamıdır. Tarixdən yazan, tarixi araşdıran və tarixi öyrədən Qabil müəllimin həyatında tarix yalnız kitab səhifələrində, arxiv sənədlərində və elmi müzakirələrdə qalmayıb. Tarixin bəzi ağırlarını öz nəslinin nümayəndəsi kimi hiss edib, zamanın gətirdiyi böyük dəyişikliklərin şahidi olub. Bəlkə də elə buna görə onun üçün tarix yalnız keçmiş haqqında bilik deyil, yaddaş, insan taleyi və yaşanmış gerçəklikdir. Qabil müəllim sadəcə oxuduğu tarixi deyil, eyni zamanda yaşadığı tarixi öyrədir. Bu mənada onun tarixə toxunuşu sadəcə tarixşünas toxunuşu deyil, eyni zamanda mənbəşünas yanaşmasıdır: o, sadəcə mənbə faktları və elmi faktlarla işləmir, müəyyən məsələlərdə tarixi faktlara birbaşa şahidlik edir.

Alim və müəllim Qabil müəllimin 70 illik həyatının digər bir qürur mənbəyi onun qurub yaratdığı gözəl ailəsidir. Cəmiyyətdə əsl nümunəvi ailə başçısı adını daşımaq, övladlarına ləyaqətli tərbiyə vermək, elmi fəaliyyətlə yanaşı ailə ocağının istiliyini qorumaq hər kəsə nəsib olmur. Qabil müəllim elmi auditoriyalarda qazandığı hörməti və sədaqəti öz ocağında, ailəsində də bərqərar edə bilmiş az sayda xoşbəxt insanlardandır. Onun ailə dəyərlərinə sədaqəti, təmkinli və ləyaqətli duruşu hesab edirik ki, çoxlarına nümunə ola biləcək xüsusiyyətlərindəndir.

Qabil müəllim özünün elmi pedaqoji fəaliyyəti illərində bir sıra mükafatlara da layiq görüldü. Məsələn, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti irsinin tədqiqində və təbliğində xüsusi xidmətlərinə görə 2018-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti-

nin 100 illiyi (1918-2018)” yubiley medalının; həmçinin elm və təhsilin inkişafı sahəsində yüksək nailiyyətlər əldə etdiyinə, bu sahələrin inkişafına xüsusi töhfə verdiyinə, Universitetin sosial-mədəni həyatında fəal iştirak etdiyinə görə, 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin əmri ilə təltif edildiyi “Bakı Dövlət Universitetinin 100 illiyi (1919-2019)” yubiley medalının onun mükafatları sırasında xüsusi yeri vardır.

Bu gün ömrünün 70 illik zirvəsinə ucalan Qabil müəllim həyatının elə bir mərhələsindədir ki, gördüyü işlərin, yetişdirdiyi tələbələrin və qazandığı təmiz adın qürurunu yaşamaq onun haqqıdır! O, illərin sınağından ləyaqətlə çıxmış, adı onu tanıyanlar tərəfindən gələcək nəsillərə hörmətlə ötürüləcək nadir şəxsiyyətlərdəndir. 70 ilin zirvəsindən geriye baxanda Qabil müəllimin zəhmətlə qazandığı alimlik, müəllimlik nüfuzu və ən başlıcağı, ləyaqətlə yaşanan bir ömür yolu; zirvənin özündə isə illər keçdikcə daha da aydınlanan bir İnsan – Qabil müəllim özü görünür. Qabil müəllimin ömür yolunu sadəcə bir cümlə ilə ifadə etmək lazım gələrsə, hesab edirik ki, “Elmə, Vətənə, İnsanlığa həsr olunan ömür yolu yaşadı” desək, heç də səhv etmiş olmarıq!

Hörmətli Qabil müəllim! Sizi 70 illik yubileyiniz münasibətilə ürəkdən təbrik edirik! Sizə uzun ömür, cəsaətlığı, elmi-pedaqoji fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayırıq. Yaxşı ki, varsınız, yaxşı ki, illər əvvəl bizim ömrümüzə keçib bu günümüze qədər dəyişməz olaraq öz ləyaqətinizlə çoxlarına nüsxə olmusunuz. Yubileyiniz mübarək olsun!

“Tarix və onun problemləri” jurnalının redaksiya heyəti professor Qabil Əliyevi 70 illik yubileyi münasibətilə təbrik edir, ona elmi yaradıcılıq uğurları arzulayır. Yubileyiniz mübarək, Qabil müəllim!
